

פניני השבוע

יו"ל לע"נ הרה"ח רבי ברוך בענדיט ב"ר משה נחום ליכטנשטיין זצ"ל

משגיח רוחני דישיבת "שער אליעזר" קרעטשניף

בעזה"ת, פרשת ויגש תשע"ג

ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך (מ"ד – ו"ח)

לשם מה היה צריך יהודה לבקש מיוסף "ואל יחר אפך בעבדך"? אלא טבעו של הכעס שהוא מביא את בעליו לידי טעות, לכן ביקש יהודה "אל יחר אפך" כדי שיוכל לשמוע טענותיו ולשקול את דבריו בצדק וביושר.

(כלי יקר)

ועתה כבואי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו (מ"ד – ל')

דהנה כאשר חפץ האדם להתעורר לעבודת הבורא בה' ולהגיע להכנעה ושבירות הלב, אזי יזכר מעבודות ועובדות אבותיו הקדושים, איך הם עבדו את בוראם, ועי"ז ילמוד ממעשיהם ויוכל לעמוד בכל הנסיונות וממילא יתקרב להש"ת. וז"ש "ועתה" אין ועתה אלא לשון תשובה דהיינו כשחפץ אדם לשוב בתשובה, העצה לזה היא "כבואי אל עבדך אבי" שיבוא ויזכר מאבותיו הק', ועי"ז, "והנער" רומז לחטאים, דאין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות, "איננו אתנו", היינו שיתגבר על יצרו הרע הבא להחטיאו, וזה הכל בזכות האבות הקדושים.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

והיה כראותו כי אין הנער ומת וגו' (מ"ד – ל"א)

לכאורה תמוה, למה חשש יהודה רק ליעקב אבינו, הרי בנימין הותיר אחריו בביתו עשרה בנים, ומדוע לבניו של בנימין לא חשש יהודה כלל וכלל? והתירוץ הוא: בטבע העולם שאין הבנים מצטערים בצערו של אביהם כפי שהאב מצטער בצערו של בנו. וזה גם כלפי אבינו שבשמים, אנו איננו מצטערים בצערו של הקדוש ברוך הוא על השכינה הנמצאת בגלות ועל חורבן בית המקדש, ואילו הקדוש ברוך הוא מצטער בצערנו צער רב.

(הרה"ק רמ"מ מקאצק זיע"א)

ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מ"ה – ג')

על כך נאמר במדרש רבה אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. מסופר: בעירו של הרה"ק "בעל התניא" זיע"א, גר מגיד אחד, אשר היה מוכיח תמיד את בני העיר ומעוררם לתשובה. פעם אחת קרא הרבי למגיד ואמר לו: הנה לכל בני העיר אתה אומר דברי תוכחה ואילו לי אינך אומר דבר, מבקש אני ממך שתוכיח גם אותי. הופתע המגיד מבקשתו של הרבי ולא ידע מה לענות, מצד אחד, איך אפשר להוכיח את הרבי והרי הוא גדול ממנו בתורה, ומצד שני איך יוכל לסרב לבקשתו? פתח המגיד ואמר: רבי, כל מה שאני יודע גם הרבי יודע. מה שהרבי אינו יודע גם אני איני יודע. אם כן מה ההבדל בין הרבי ובניו? מה שאני יודע והרבי כן יודע. אולם רבי - סיים המגיד - ההבדל בין מה שאני יודע לבין מה שהרבי יודע, הוא הרבה יותר קטן מההבדל בין מה שהרבי יודע לבין מה שהרבי עדיין אינו יודע. כאשר שמע "בעל התניא" את הדברים הללו, פרץ בבכי מר.

ויפג לבו כי לא האמין להם (מ"ה – כ"ו)

וקשה, דהיתכן שיעקב חשד בבניו שהם משקרים, אלא יעקב אבינו כן האמין להם שיוסף חי, אבל לא האמין להם שהוא מושל בכל ארץ מצרים ונשאר בצדקותו, כי יהודי המושל בארץ נכריה, אפילו הוא בנו של יעקב אבינו, קשה שלא יכפור ביהדותו.

(המגיד הקדוש מקאזניץ זיע"א)

ויסע ישראל וכל אשר לו וגו' (מ"ו – א')

כן הוא טבע העולם, הצדיק עולה תמיד ומתעלה בעבודת השי"ת עד למדרגות הגבוהות ביותר, ובו בזמן הוא מעלה את כל הדבקים בו. וזה מרומז בפסוק "ויסע ישראל וכל אשר לו"

(הרה"ק רבי יעקב צבי מדינוב זיע"א)

ויאסור יוסף מרכבתו וגו' ויפול על צוואריו וגו' (מ"ו – כ"ט)

רש"י הק' מביא את דרשת חז"ל שיעקב לא נפל על צווארי יוסף שהיה קורא את שמע. הקושיא ידוע, למה בחר יעקב דוקא בזמן כזה לקרוא קריאת שמע, וגם תמוה שדוקא עכשיו אמר יעקב "אמותה הפעם" אחרי שכבר זכה לפגוש את בנו האהוב שהתאבל עליו כ"ב שנה ולא יכול היה לקבל תנחומים, וברגעים אלה לדבר ממיתה? ויבואר עפ"י מה דאמרו חז"ל (ברכות ה'). "אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש, נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה. יעקב אבינו ע"ה שהיה ירא מאד לירד למצרים הטמאה וערות הארץ, הכין עצמו באלו ג' העצות שיעצו חז"ל עליהם. א' יעסוק בתורה וזה מ"ש "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת", ומובא ברש"י בשם חז"ל, לתקן לו בית תלמוד שממש תצא הוראה. ב' יקרא ק"ש וכנ"ל, ג' יזכיר לו יום המיתה, וזו שכתוב "אמותה הפעם".

(הרה"ק מטשארטקוב – נר ישראל)

ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף (מ"ז – י"ב)

לכאורה היה יכול יוסף הצדיק לתת לאביו ולאחיו בשר ודגים וכל מטעמים, ובכל זאת נתן להם רק "לחם לפי הטף", ולמה נהג כך, משום ש"ולחם אין בכל הארץ", ובזמן שאין לעם לאכול, אסור אפילו למלך ושירו לאמר, אני אוכל ואשתה ושלוש עלי נפשי.

(ספורנו)

פניני השבת

אך את שבתותי תשמרו (כי תשא ל"א – י"ג)

הנה מחד, מוזהרים אנו לשמור את השבת, ומאידיך אמר חז"ל (שבת ק"ח) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. וי"ל שכאשר הדבר נוגע ל"שבתך" השבת שלך, דהיינו עינוג השבת באכילה ושתייה, נצטוונו לעשות כן רק באופן שיש לנו ממון לשם כך, אולם אם יש צורך להזדקק לבריות, על כך אמרו חז"ל: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. אולם בכל הנוגע לקדושת השבת, תורה ותפילה, אין כל רשות לוותר אף לא כקוצו של יו"ד, שכן חלק זה הוא של הקדוש ברוך הוא, ועל כן הוזהרנו כאן "אך את שבתותי" - השבת שלי - "תשמרו"

(הרה"ק ה"אמרי שאול" ממודזיץ זיע"א)